

του Κώστα Δουζίνα

Την Τετάρτη η βρετανική κυβέρνηση ανακοίνωσε έναν μίνι προϋπολογισμό με μέτρα που θα βοηθήσουν να διατηρηθούν θέσεις εργασίας, να δημιουργηθούν θέσεις για νέους μέχρι 25 χρονών και με κίνητρα για την εστίαση: μείωση του ΦΠΑ από 20 σε 5% και ένα μέτρο που ονομάστηκε πετυχημένα EAT OUT TO HELP OUT. Ελληνικά θα το λέγαμε «επιδότηση στα σουβλάκια». Οποιος φάει σε εστιατόριο, μπαρ ή παμπ τον Αύγουστο, θα πάρει τα μισά λεφτά πίσω.

Ταυτόχρονα ο Τζόνσον εθνικοποίησε μέρος των σιδηροδρόμων και ετοιμάζει εθνικοποιήσεις ή κρατική συμμετοχή σε ιδιωτικές επιχειρήσεις που κινδυνεύουν με χρεοκοπία. Τα μέτρα αυτά δεν έκαναν τον Τζόνσον «κομμουνιστή» ούτε ο Μητσοτάκης έγινε ξαφνικά σοσιαλιστής, όπως είπε όταν ανακοίνωνε τα μίζερα δικά του μέτρα υποστήριξης της οικονομίας. Το γεγονός ότι ο Μητσοτάκης χαρακτήρισε τα μέτρα του «σοσιαλιστικά» ή ότι ο Τζόνσον απολογήθηκε «δεν είμαι κομμουνιστής» αλλά «καπιταλιστής» δείχνει ότι καταλαβαίνουν την αξιακή βάση όσων αναγκάστηκαν να εφαρμόσουν παρά τις πεποιθήσεις τους.

Σε όλη την Ευρώπη έχουμε μια σημαντική υπόγεια μετατόπιση της κοινής γνώμης προς τις αξίες της Αριστεράς και της συλλογικότητας παρά την πρόσκαιρη δημοσκοπική άνοδο κεντροδεξιών κυβερνήσεων. Η υγειονομική και οικονομική κατάσταση εξαίρεσης μας θύμισε ποιες αξίες είναι σημαντικές και ποιοι θεσμοί μπορούν να σώσουν και πρέπει να οργανώσουν την κοινωνία, την οικονομία και την πολιτική μετά την κρίση: η αναγνώριση της ανθρωπίνης και κοινωνικής ευαλωτότητας, τα δημόσια αγαθά και η κρατική δράση, η μείωση των ανισοτήτων και, τέλος, η αλληλεγγύη, η μέριμνα και η έγνοια για τον άλλο.

Σήμερα πολλοί θυμήθηκαν αυτά τα σημαντικά για τη ζωή και την κοινωνία, όλοι τα έμαθαν. Η εκτεταμένη αλλά προσωρινή κατάσταση έκτακτης ανάγκης που ζούμε άλλαξε πολλά από αυτά που πιστεύαμε και περισσότερο από αυτά που κάναμε.

Δεν το πέτυχε η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, ούτε ο Κόρμπιν, ούτε η ακαδημαϊκή Αριστερά, αλλά ο κορονοϊός. Μόνο αν ένα μεγάλο μέρος του λαού και των κοινωνικών δυνάμεων αποδεχτούν τη σημασία των αριστερών αξιών και ενός προγράμματος που τις υλοποιεί, μπορεί μια εναλλακτική ιδεολογία να αποκτήσει ηγεμονία. Γι' αυτό ο Μητσοτάκης έγινε «σοσιαλιστής» και ο Τζόνσον σχεδόν «κομμουνιστής». Για να υπερασπίσουν την κυριαρχία της τάξης τους και να ηγεμονεύσουν και να ουδετεροποιήσουν αξίες και πολιτικές που δεν τους ανήκουν, αλλά απέκτησαν μεγάλη αποδοχή. Αν τις εκμεταλλευτεί η Αριστερά, που τις ανήκουν, θα αλλάξει το πολιτικό τοπίο.

Παραφράζοντας τον Βάλτερ Μπένγιαμιν στις «Θέσεις για τη Φιλοσοφία της Ιστορίας» μπορούμε να πούμε ότι «στόχος μας είναι, βγαίνοντας από την κατάσταση έκτακτης ανάγκης, να πετύχουμε την πραγματική και μόνιμη επικράτηση των αξιών που εφαρμόστηκαν προσωρινά».

Βέβαια τα οικονομικά μέτρα του Μητσοτάκη είναι ελάχιστα σε σχέση με του Τζόνσον. Αυτό πρέπει να τονίζουμε και να ζητάμε από τον Μητσοτάκη να ακολουθήσει τους πρώτους διδάξαντες στη λιτότητα και τις ιδιωτικοποιήσεις. Αλλά χρειάζονται πολλά περισσότερα. Ο κόσμος θα ακούσει σήμερα θετικά τη δημιουργία ενός καθολικού βασικού εισοδήματος, την επιβολή ενός φόρου στον πλούτο που θα χρηματοδοτήσει το δημόσιο σύστημα υγείας και τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την εφαρμογή ενός μεγάλου green new deal. Όπως ξέρουμε πια και ο Πικετί τονίζει στα βιβλία του, οι ανισότητες, που γιγαντώθηκαν κι άλλο την εποχή της πανδημίας, μειώνονται μόνο με φορολόγηση του ακίνητου και κινητού πλούτου και όχι μόνο με τη φορολογία του εισοδήματος.

Μετά την πανδημία δεν μπορούμε να γυρίσουμε στο business as usual. Υπάρχει το απαραίτητο υπόβαθρο για να προχωρήσουμε σε ριζικές αλλαγές. Αλλά γι' αυτό δεν αρκεί η απαραίτητη αντιπολιτευτική ρητορική, ούτε μόνο η επιβαλλόμενη απάντηση στα ανεπαρκή οικονομικά μέτρα της κυβέρνησης. Η μάχη των ιδεών γύρω από το μέλλον θα προετοιμάσει τις λύσεις που θα υιοθετηθούν όταν φτάσει η στιγμή. Η αξιακή επανατοποθέτηση της κοινωνίας ανοίγει τη δυνατότητα μιας συνολικής κοινωνικής αναδιάρθρωσης. Πρέπει να φανταστούμε και να σχεδιάσουμε ένα νέο σύστημα βασισμένο στην κοινωνική δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη, την ισότητα, την προστασία του πλανήτη. Δεν μπορούμε να αφήσουμε τις αξίες αυτές, κάποιες από τις οποίες ψευδεπίγραφα υιοθέτησε η Δεξιά, να βοηθήσουν προσωρινά και μετά να ξεχαστούν. Δεν φαίνεται ακόμα στον ορίζοντα μια κίνηση που να συνδέει αξίες και θεσμούς με τον φυσικό τους χώρο. Το «δεν γυρνάμε στο business as usual» ισχύει και για την Αριστερά. Δεν πρέπει να χάσει αυτή την ευκαιρία. Η ευθύνη της τότε θα είναι πραγματικά ιστορική.

* Ο Κώστας Δουζίνας είναι καθηγητής του Πανεπιστημίου του Λονδίνου και πρόεδρος του Ινστιτούτου «Νίκος Πουλαντζάς»

Πηγή: Εφημερίδα των Συντακτών